

Janusz MAĆZKA

VI EUROPEAN CONFERENCE ON SCIENCE AND
THEOLOGY

W dniach 26–30 marca 1996 r. odbyła się w Krakowie Europejska Konferencja *Nauka a teologia*. Była to już szósta tego typu Konferencja, na której spotkali się przedstawiciele wielu dziedzin nauki, prowadzący lub zainteresowani prowadzeniem dialogu interdyscyplinarnego między nauką (*science*) a teologią w religijnej tradycji judeo–chrześcijańskiej, chociaż na konferencji byli również obecni przedstawiciele innych tradycji religijnych np. buddyzmu. Głównymi organizatorami tej Konferencji było Europejskie Towarzystwo Badań nad Nauką i Teologią (ESSSAT — *European Society for the Study of Science and Theology*), oraz OBI — Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych przy Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Inicjatorem tematu tej Konferencji, a zarazem prowadzącym Krakowską Konferencję był wiceprezydent Towarzystwa, oraz szef OBI ks. prof. Michał Heller. Organizacją „formalno–techniczną” zajął się ks. dr Zbigniew Liana.

Uczestnicy konferencji (organizowanej co dwa lata w różnych miastach Europy) zastanawiali się nad wzajemnym oddziaływaniem światopoglądu naukowego i teologicznego (*The Interplay of Scientific and Theological World Views*). Tym razem na spotkanie do Krakowa przybyło około 200 osób reprezentujących wszystkie ważniejsze ośrodki naukowe z całego świata zainteresowane tą tematyką.

Konferencja, prowadzona w języku angielskim, miała dwa nurty; w ramach pierwszego ogłoszono, na sesjach plenarnych, 5 wykładów, tzw. Wykładów Templetona (*Templeton Lectures*); drugi nurt tej konferencji obejmował spotkania w 11 grupach roboczych, na których prezentowano referaty i prowadzono dyskusje.

Obrady toczyły się w pomieszczeniach PAT (spotkania w grupach), oraz w budynku Wyższego Seminarium Duchownego Achidiecezji Kra-

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

kowskiej (sesje plenarne). Uroczystego otwarcia Konferencji w sali Filharmonii Krakowskiej dokonał ks. kard. Franciszek Macharski. W sali Filharmonii odbył się również pierwszy wykład w ramach Wykładów Templetona. Przewodnictwo na tej sesji objął prezydent ESSSAT prof. Karl Schmitz–Moormann, a mówcą był ks. prof. Ernan McMullin (Uniwersytet Notre Dame w Indiana, USA). Wykład zatytułowany *Ewolucyjna przygodność a celowość kosmosu* skupił się na analizie trudności związanych z widzeniem świata jako dzieła Boga–Stwórcy w kontekście współczesnych interpretacji teorii ewolucji. Jako możliwość rozwiązania tego problemu, autor wskazał na potrzebę powrotu do klasycznej koncepcji Boga.

Kolejne wykłady plenarne odbywały się w kolejne dni konferencji. Drugi wykład wygłosił znany filozof przyrody prof. Jean Ladrière (Uniwersytet Katolicki w Louvain-la-Neuve). Prof. J. Ladrière mówił na temat: *Rola filozofii w dialogu pomiędzy naukami przyrodniczymi a teologią*. Mówca wskazał na dwie płaszczyzny, na których ten dialog powinien się toczyć, są to płaszczyzny epistemologiczna i przedmiotowa. Zdaniem prof. Ladrière’a, język filozofii jest najlepszym językiem, do prowadzenia tego dialogu.

Kolejnym mówcą był anglikański duchowny a zarazem fizyk teoretyk dr Michael Parsons z Derby (Wielka Brytania). Tym razem wykład dotyczył dyskusji nad wzajemną relacją między naukami przyrodniczymi a teologią. Autor, chcąc wskazać, jak od dialogu między naukami a teologią, można przejść do wzajemnej integracji, zaproponował, by punktem wyjścia było poznanie świata realnego. Jego zdaniem, zarówno nauki przyrodnicze, jak i teologia są wspólnie zaangażowane w poznanie tego samego świata realnego.

Następnym mówcą był matematyk prof. Xavier Sallantin (Francja). W swoim, dość trudnym i dyskusyjnym, wykładzie: *Czy nowe prądy w fizyce rzucają nowe światło na pojęcie stworzenia?*, starał się pokazać, na ile osiągnięcia np. mechaniki kwantowej, czy teorii chaosu deterministycznego mogą stać się podstawą dla wytłumaczenia zmierzania Wszechświata w określonym kierunku (problem przewyciężenia idei Wielkiego Atraktora).

Piątym i ostatnim mówcą plenarnym był znany w środowiskach metodologicznych ks. bp Józef Życiński. Z ogromną erudycją przedstawił on temat: *Prawa przyrody a immanencja Boga w ewoluującym świecie*. Bóg, nie bezpośrednio, lecz poprzez prawa oddziałuje na przyrodę, co stanowi o Jego realnej obecności w przyrodzie. Zdaniem mówcy, poglądy mówiące, że to luki w naszej wiedzy o procesach dziejących się w przy-

rodzie są uprzywilejowanym miejscem do wprowadzania działania Boga w świecie, powinny ustąpić koncepcji, w której Bóg staje się wyjaśnieniem tego wszystkiego, czym w przyrodzie jest jej harmonia, uporządkowanie, piękno, matematyczność.

Drugi nurt Konferencji Krakowskiej obejmował intensywne prace w 11 grupach. Każda z grup miała swój ogólny „temat” do pogłębienia, a uczestnicy w swoich referatach ukazywali różne jego aspekty. Zasadniczo skład poszczególnych grup był stały, niemniej szerokie i interesujące spektrum poruszanych w referatach tematów w wielu przypadkach przyciągał dodatkowych słuchaczy z innych grup. Wśród tych ogólnych tematów znalazły się: (1 grupa) wzajemna relacja między nauką a teologią w perspektywie historycznej; (2) kwestie metodologiczne w ich wzajemnych odniesieniach; (3) rola filozofii w dialogu nauki i teologii; (4) wpływ nauk przyrodniczych na współczesne systemy teologiczne; (5) teologia przyrody; (6) obrazy świata współczesnej nauki i ich wzajemne implikacje; (7) Biblia, teologiczne obrazy świata i ich znaczenie; (8) nauka i religia w życiu społecznym; (9) etyka a nauki społeczne; (10) relacje między fizyką a teologią; (11) relacje między biologią a teologią. Dyskusje, prowadzone w każdej z grup, ujawniły ogromną potrzebę takich właśnie spotkań. Duże zainteresowanie interdyscyplinarnym dialogiem ujawniali przede wszystkim uczestnicy, którzy zajmowali się lub zajmują czynnie uprawianiem jednej z dziedzin nauki. Duże zainteresowanie dialogiem wykazywali również filozofowie, chociaż trzeba przyznać, że brakło tych o orientacji klasycznej. Najmniejsze zainteresowanie tym dialogiem wykazali teologowie. Wydaje się, że wbrew konsekwentnemu nauczaniu Jana Pawła II niektórzy teologowie doświadczają stale trudności w otwarciu się na osiągnięcia współczesnej nauki.

Oprócz nurtu naukowego w programie Konferencji znalazło się również spotkanie ekumeniczne. Spotkanie to należy już do tradycji tych Konferencji. Podczas Krakowskiej Konferencji miało ono miejsce w kościele akademickim św. Anny. Przewodniczyła mu Antje Jackelen z Kościoła protestanckiego (Szwecja). W prowadzenie włączyli się również ks. prof. Michał Heller, dr Arthur Peacocke z Kościoła anglikańskiego (Wielka Brytania), oraz chór prawosławny.

Ostatecznie można podsumować, że Krakowska Konferencja była bardzo udanym spotkaniem ludzi o zróżnicowanych orientacjach myślenia. Udowodniła ona potrzebę takich spotkań, a jej sukces był zarazem wskazaniem na sposób rozwiązywania konfliktów czy nieporozumień, gdy mamy do czynienia z dwoma odmiennymi porządkami poznawczymi. Wiele kuluarowych dyskusji ujawniło również, że religia nie jest prze-

szkodą w prowadzeniu skutecznego dialogu między naukami przyrodniczymi a teologią, wręcz odwrotnie, jest to konieczna płaszczyzna, by ten dialog nabral dopiero swego autentycznego i głębokiego wymiaru.